

EVALUERING:

**AVFALL NORGES ROLLER
FØR, UNDER OG ETTER
STRANDRYDDEUKEN 2018**

Forord

Strandryddeuken er en nasjonal miljødugnad i regi av Hold Norge Rent (HNR) der flere tusen frivillige rydder strender, øyer, holmer og havbunnen langs kysten så vel som langs bekker, elver og innsjøer i innlandet. Dugnaden ble etablert i 2011 og er Norges største kollektive ryddedugnad. I 2018 ble den arrangert i perioden 30. april – 6. mai.

Årets dugnad har sprengt alle rekorder med bortimot 90 000 frivillige og 3000 ryddeaksjoner registrert i ryddeportalen.no. Avfallsbransjen har vært synlig som deltaker og hadde rundt 300 mottakspunkter landet over (jfr ryddeportalen.no).

NRK engasjerte seg stort og programmet *Planet Plast* fikk stor positiv oppmerksomhet. NRK distriktkontorer kjørte lokale sendinger over hele landet. Det er første gang NRK setter så stort fokus på plastforurensing i havet og behovet for opprydding både til lands og til vanns.

Evalueringen er gjennomført med støtte fra Plastreturs Miljøprosjekt og Miljødirektoratet.

Innhold

Forord	2
Forberedelser til Strandryddeuken	4
Avfall Norge – aktiv for første gang	4
Aktiviteter gjort i forkant av Strandryddeuken	4
Invitasjon til samarbeid	4
Deltakende avfallsselskap	5
Mandat, datagrunnlag og arbeidsmetode	7
Datagrunnlag og arbeidsmetode	7
Avfall Norges ulike roller	8
Øyeåpner- åpne bransjens porter	9
Funn fra evalueringen	9
Initiativtaker – samle bransjen	12
Funn fra evaluering	12
Informasjonsformidler – vise handlingsrommet	14
Funn fra evalueringen	14
Krise-kommunikatør – unngå avfall på avveie	16
Funn fra evalueringen	16
Politisk Aktør – bygge grunnlag for videre arbeid	18
Funn fra evalueringen	19
Behovsanalyse av Avfall Norges fem roller	20
Behovet for øyeåpneren	20
Behovet for Initiativtakeren	21
Behovet for en krise-kommunikatør	22
Behovet for en politisk aktør	23
Anbefalte oppgaver for Avfall Norge	24
Andre interessante funn	25
Behov for faggruppe Marin forsøpling	25
Herren til herreløst avfall	25
Sammenblanding av Hold Norge Rent og Avfall Norge	26
Våre anbefalinger for videre arbeid	28
Avfallsselskap/medlemmer i utvalget	30
Spørsmål stilt under intervjuene	31
Spørsmål stilt under telefonintervju	31
Spørsmål stilt under dybdeintervju	31

Forberedelser til Strandryddeuken

AVFALL NORGE – AKTIV FOR FØRSTE GANG

Hold Norge Rent fikk tidlig indikasjon på at årets dugnad kunne bli større enn noensinne grunnet NRK med programmet Planet Plast. NRK ønsket å sette fokus på utfordringen som plast i naturen skaper og samkjørte dette med HNR, hvor ett av målene var å rekruttere flest mulig ryddere.

Allerede i oktober 2017 ble Avfall Norge invitert inn i samarbeidet. Da Avfall Norge forstod omfanget av dugnaden og effekten av at NRK var på banen, ble det bestemt at de skulle innta en mer aktiv rolle enn under tidligere aksjoner. Den 6. april 2018 ble Avfall Norge invitert til møte med NRK og HNR, hvor tema for møtet var avklaring av rydding utenfor strender, samt at distriktskontorene hadde engasjert seg i temaet. Avfall Norge informerte om gjeldende regler for herreløst avfall, at lokale ordninger måtte taes hensyn til. På møtet ble det bestemt at Avfall Norge skulle informere alle avfallsselskapene om deltakelsen til NRKs distriktskontorer. Liste over kontaktpersoner ble oversendt NRK.

AKTIVITETER GJORT I FORKANT AV STRANDRYDDEUKEN

Avfall Norge gjennomførte kommunikasjonsseminar i Bergen i mars 2018 med noen private, kommunale- og interkommunale avfallsselskap. Her holdt HNR innlegg om Strandryddeuken

For å håndtere oppfølgingen av medlemmer engasjerte Avfall Norge eksterne aktører i perioden april – juni.

Avfall Norge ønsket å tilrettelegge for effektiv informasjonsflyt med HNR og etablerte et felles «arbeidsrom» i april.

Medlemmene ble kontaktet via e-post, sosiale medier og per telefon. Videre ble det gitt bistand til Coop som samarbeidet med Norsk Gjenvinning for innsamling av marint avfall ved ca 150 Coop butikker.

Det ble produsert en kommunikasjonspakke til fritt bruk for de deltakende avfallsselskapene. Dette ble distribuert per e-post og gjort tilgjengelig på internett.

Invitasjon til samarbeid

Avfall Norge inviterte KS-bedrift, Norsk Industri og MEF til å utforme et felles budskap til bransjen. Målet for samarbeidet var å samle bransjen og ha et felles budskap: En positiv opplevelse for rydderne.

På kommunikasjonsmøtet med HNR, KS Bedrift, Norsk Industri og MEF i januar 2018 ble det enighet om at samarbeidspartnerne skulle sende et felles opprop til medlemmene sine med oppfordring om å delta under Strandryddeuken og å ta imot marint avfall gratis. I tillegg skulle budskapet forsterkes gjennom egne tiltak.

Avfall Norge skrev i februar, på vegne av fellesskapet, et felles opprop for de fire samarbeidende organisasjoner. Avfall Norge sendte dette oppropet til sine egne utvalgte kontakter. Det ble oppfordret til å delta i årets strandryddeuke og informasjon om refusjonsordningen ble gitt.

I april organiserte Avfall Norge en personlig ringerunde til avfallsselskap/medlemmer og seks representanter for Avfall Norge ringte totalt 59 selskaper.

Ringerunden hadde som formål å:

- informere om NRK og at deres distriktskontorer var på banen.
- be medlemmene være mer frempå og kontakte NRK distriktskontor.
- Informere om at dugnaden ville få en ny vending, nå ville all herreløst avfall bli ryddet og ikke bare marint.
- gjøre medlemmene obs på muligheten for negativ omtale

Det at Avfall Norge ringte til medlemmene sine, ble tatt godt imot. Etter ringerunden og flere kommunikasjonstiltak, samt en økende oppmerksomhet rundt plast i havet og forurensing grunnet NRK programmet Planet plast, økte antallet fra 53 til 71 avfallsselskaper på listen over hvem som tar i mot marint avfall gratis.

DELTAKENDE AVFALLSSELSKAP

Avfall Norge hadde som målsetting for avfallsbransjen å dekke hele Norge med avfallsmottak under Strandryddeuken. Evalueringen finner at man langt på vei dekket Norge slik som målsettingen var. Antall mottakssteder fremkommer i sortere.no og var over 300 stk under strandryddeuken.

Totalt var det 71 selskap som deltok og Avfall Norge hadde løpende kommunikasjon med de fleste av selskapene. Av disse 71 selskapene var det 63 kommunale og interkommunale avfallsselskap som hadde egne fysiske mottakssteder for marint avfall. I tillegg til disse 63 selskapene var Coop, Sparebank1, Tafjord kraft, Norsk Gjenvinning, Ragn Sells og Perpetuum engasjert og organiserte containere enten på egne hånd, på spesielle steder eller ved utvalgte butikker og bankfilialer. 69 selskaper var altså avfallsbehandlere for marint avfall. Detaljert oversikt over deltagende selskaper/medlemmer finnes i vedlegg 1.

Innsamlede mengder marint avfall blir klart ved utgangen året. Refusjonsordningen har frist 1. november og mange ryddeaksjoner fortsetter utover sommeren og høsten. Det anslås at det kan samles inn mer enn 3000 tonn i 2018. Hvorvidt tidligere års tallgrunnlag har inkludert hele Norge eller bare det som har vært finansiert gjennom refusjonsordningene er ikke undersøkt i denne evaluering. Det

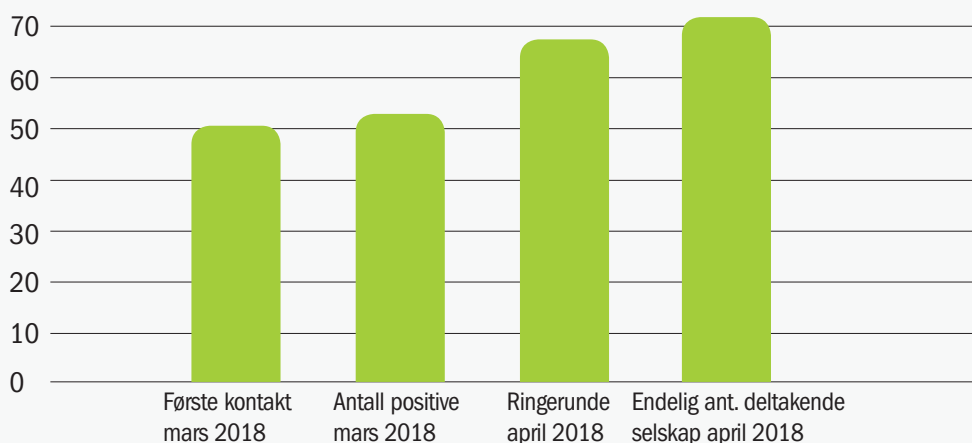
er grunn til å tro at det er tonnasje som går utenom HNR og at det samles inn og leveres store mengder som både går inn som husholdningsavfall og at de ordninger som er direkte finansiert gjennom Miljødirektoratet, fylkesmenn eller private sponsorer ikke er registrert tidligere år.

marint avfall fra strandrydding (og tidvis også annet herreløst avfall som potensielt havner i innsjøer/havet).

Det ble tydeliggjort gjennom forberedelsen at datagrunnlaget på sortere.no ikke er presist nok. Enkelte selskaper og kommuner valgte å ikke legge inn informasjon i sortere.no. [Sortere.no](http://sortere.no) viste derfor ikke korrekt status for antall punkter hvor marint avfall kunne leveres. Årsakene til at det ikke var korrekt status er mange, men årsaken kan være at avfallsselskapene har andre innsamlingsordninger enn det som er mulige alternativer i sortere.no,

Antall ryddere oppgis av HNR til å være mer enn 90 000 og at det har vært mer enn 3000 ryddeaksjoner som har levert marint avfall inn til de 69 selskapene som fysisk har tatt i mot

Utvikling i antall avfallsselskap som ble positivt innstilt til å delta

Mandat, datagrunnlag og arbeidsmetode

Det ble gitt følgende mandat for evaluering:

Evaluere Avfall Norges rolle før, under og etter strandryddeaksjonen i 2018 og bruke funnene til å foreslå mulige strategier og tiltak for Avfall Norge innenfor marin forsøpling spesielt og herreløst avfall generelt.

Evalueringen gjelder ikke Hold Norge Rent eller andre aktører, videre evalueres ikke graden av suksess for strandrydding i Norge. Behovet for ytterligere innsats for å bekjempe problemene med plastforurensing inngår heller ikke i evalueringen.

DATAGRUNNLAG OG ARBEIDSMETODE

Utvalget på 76 selskap representerer medlemmer, samarbeidspartnere og andre aktører som gjennom sitt arbeid påvirket oppslutningen om Strandryddeuken. Dette er et høyere antall enn bare de rene avfallsselskapene, men det ble vurdert at man også bør inkludere de mest sentrale samarbeidspartnere som bl. a. Hold Norge Rent, LOOP og COOP. Utvalget inkluderer også andre aktører som Finn.no og Sparebank1 som promoterte og initierte til flere ryddeaksjoner og selvfølgelig Avfall Norge.

Sekundærdata ble innhentet fra Medlemsundersøkelsen 2018, denne ble brukt til å få en bredere forståelse av utvalget og deres generelle holdning til Avfall Norge.

Primærdata ble innsamlet gjennom fokusgrupper, personlig intervju via telefon og spørreskjema sendt via e-post. Det stilles rangerings- og åpne spørsmål. Evalueringen baseres i stor grad på kvalitativ analyse, hvor utvalget har snakket fritt. Intervjuene hadde en varighet fra 15 min til en time.

Under evalueringen ble alle utsagn og kommentarer systematisert inn i ulike kategorier som for eksempel

	Utvalg avfallsselskap	Utvalg samarbeidspartnere
Dybdeintervju	15	5
kort intervju	29	
E-post	27	
Totalt	71	
Avfall Norge	1	
Sum	72	5
Totalt i utvalget		77
Antall svar		53
Svarprosent		68,8%

informasjonsflyten fra Avfall Norge, aktivitet hos de ulike aktørene, holdning til marint avfall, bruk av refusjonsordningen og Avfall Norges samarbeid med ulike aktører.

For å bearbeide fakta, har det vært behov for å bruke antall medlemmer i Avfall Norge som grunnlag. Etter gjennomgang av mottatte lister er dette tallet satt til 204 medlemmer, med forbehold om mulige feil i konserntilknytninger. På avfallnorge.no er det listet 193 medlemsbedrifter, dette kan blant annet skyldes at listen på hjemmesiden deres ikke er oppdatert. Vi har valgt å bruke tilsendte opplysninger og har derfor gjennomgående brukt opplysningen om 204 medlemmer i Avfall Norge.

Avfall Norges ulike roller

Utgangspunktet for evalueringen er de rollene Avfall Norge inntok før, under og etter Strandryddeuken 2018. Gjennom et intervju definerte administrerende direktør og prosjektleder, for team Marint avfall og forsøpling, fem sentrale roller organisasjonen skulle fylle.

Rolle	Før	Under	Etter
Øyeåpner	x		
Initiativtaker	x		
Informasjonsformidler		x	
Krise-kommunikatør		x	x
Politisk aktør			x

Hver rolle hadde et definert formål, som var tildelt på grunnlag av Avfall Norges antagelser og oppfattelse av både størrelsen og mediedekningen årets ryddeaksjon ville få.

For å kunne avklare om rollenes formål var i samsvar med avfallsselskaperenes forventninger og arbeidsmetoder, har man vurdert hensikten til hver rolle opp mot fire underkategorier. Da dette er en kvalitativ evaluering er det mest hensiktsmessig med underkategorier som belyser hensikten fra ulike perspektiver avhengig av selskaperenes erfaring, holdninger, sammensetning og lokale forankringer.

I utgangspunktet er det ikke en tidsavgrensning til hver enkelt rolle, da det er en naturlig og kontinuerlig overlapping. Inndelingen av rollene i før, under og etter indikerer heller hvilke roller som fikk mest fokus og ble den mest fremtredende rollen.

Øyeåpner	Åpne bransjens lukkede øyne – dvs. porter for marint avfall
Initiativtaker	Samle bransjen og initiere til samarbeid med andre bransjeorganisasjoner
Krise-kommunikatør	Motvirke negativ omdømmekampanje og unngå avfall på avveie
Informasjonsformidler	Gi relevant informasjon og vise handlingsrommet til medlemmene.
Politisk aktør	Bruke erfaringer fra Strandryddeuken som brekkstang for videre arbeid med marin renovasjonsordning

ØYEÅPNER- ÅPNE BRANSJENS PORTER

Avfall Norge tok utgangspunkt i at det var behov for å åpne øynene til avfallsbransjen. Deres antagelse var at avfallsselskapene ikke tok imot marint avfall selv om de var svært opptatt av håndteringen av herreløst avfall.

Det ble undersøkt hvorvidt selskapene hadde vært delaktig på ryddeaksjoner tidligere eller

om 2018 var første gang de åpnet for marint avfall, om avfallsselskapet var aktivt på andre områder enn strandrydding og til slutt deres erfaringer med herreløst avfall generelt. Ved å kartlegge erfaringen til respondentene kan det stadfestes om det var et reelt behov for en øyeåpner.

Øyeåpner

Åpne bransjens lukkede øyne – dvs. porter for marint avfall

Første gang selskapet er aktivt deltakende under en dugnad.

Første gang de deltar , men er aktive på andre områder

Selskapet har lengre erfaring med håndtering av marint avfall

Selskapet har lengre erfaring med håndtering av herreløst avfall

Funn fra evalueringen

Utsagn som «Vi har aldri gjort noe noen gang, men det var ganske enkelt å gjøre veldig mye» og «Det var første gang vi var ute», uttrykker tydelig at det er første gang selskapet deres engasjerer seg i det hele tatt. Disse og lignende utsagn er satt inn under samme kategori, og det viser seg at det er 8,2% av respondentene som har deltatt i en ryddeaksjon noensinne.

Videre er utsagn som «Det er første gang for flere av oss, og vi har ikke fått eierskap til strandrydding ennå» og «vil gjenta at det var første gang for oss og vi har mye å lære om strandrydding, kanskje derav større usikkerhet.» systematisert inn i kategorien som sier noe om det er første gang selskapet deltar i Strandryddeuken men er aktiv på

andre områder. Disse utsagnene alene kan fremstå som om selskapene ikke har deltatt eller initiert til lignende aksjoner tidligere. Men det er ikke tydelig uttrykt under samtalene og grunnet denne usikkerheten er disse og lignende utsagn lagt til i denne kategorien. Det er 20,4% av respondentene som i intervjuene uttrykker at det er første gang de deltar i strandrydding. Noen av respondentene er tydelig på at de er aktive på andre områder og noen av intervjuene kom ikke det like tydelig frem.

av respondentene har lengre erfaring med dugnader hvor de håndterer herreløst avfall. Videre viser det seg at at 80% av de med lengre erfaring har drevet med strandrydding i flere år.

Minst 47% av alle medlemmer opplyser at de har lang erfaring med herreløst avfall og marint avfall. 2011 ser ut til å være et felles starttidspunkt for de som startet først. Disse selskapene har svært gode rutiner og opplegg. Disse selskapene som har betydelig erfaring opplyser at det er svært lite behov for Avfall

Øyeåpner

Åpne bransjens lukkede øyne – dvs. porter for marint avfall

Første gang selskapet er aktivt deltakende under en dugnad.

8,2%

Første gang de deltar , men er aktive på andre områder

20,4%

Selskapet har lengre erfaring med håndtering av marint avfall

55,1%

Selskapet har lengre erfaring med håndtering av herreløst avfall

69,4%

Gjennom intervjuene ble det klart at de fleste selskapene har lengre erfaring med lignende dugnader, ikke bare med marint avfall, men også generelt herreløst avfall. Uttalelser som sier noe om deres erfaring er «Vi jobber med strandrydding hele året. ryddeportalen.no passet ikke vår ordning, som fungerer kjempefint.», «Våren er den travleste tiden på året for oss. Da er det høyt trykk på gjenvinningsstasjonen» og «Avfall Norge skulle ha jobbet mot samarbeidspartnerne og andre aktører og heller stille krav enn å åpne øynene til avfallsbransjen». Det viser seg at hele 69%

Norge på lokalt nivå.

Flere avfallsselskaper har godt avklarte roller med sine eiere, mens andre etterlyser klarere rolledeling for herreløst avfall. Slik kan avfallsselskapene ha mandat til å jobbe med strandrydding og ta i mot herreløst avfall fra strender (og eventuelt andre steder) uten ekstra kostnad for strandrydderne. Flere selskaper etterlyser klarere retningslinjer på nasjonalt nivå.

Loop og Hold Norge Rent samarbeider om ryddeportalen.no, plattformen til Hold Norge

Rent som de aktivt bruker for å registrere både ryddeaksjoner og funn fra aksjonene. All informasjon om avfallsselskapene hentes ut fra plattformen til Loop (sortere.no).

Under evalueringen kom det frem at flere selskap hadde valgt bort synlighet på ryddeportalen.no, dette grunnet lite fleksibilitet i systemet. Et av selskapene sier —Vi opplevde at sortere.no var vanskelig å bruke. Vi fikk ikke synliggjort Våre strender eller hvordan vi jobber. Det var kun en måte å gjøre dette på, noe som ikke passet vår ordning. Samtidig er det andre som sier — Ingen trodde at vi var involverte i strandryddeuken, og det er uheldig da vi faktisk jobber med det hele året, og dette var fordi vi valgte å ikke være synlige på sortere.no.

Dette forteller at mottakspunkter som var synlige på ryddeportalen.no ikke viste det faktiske bildet, da flere selskap av ulike årsaker hadde tatt et bevisst valg på å ikke være synlig. Gjennom sitt samarbeid med Loop og Hold Norge Rent oppnådde Avfall Norge at kartdatabasen i sortere.no ble oppdatert på «marint avfall», slik at ryddeportalen.no gav mest mulig korrekt informasjon. Datagrunnlaget ble forbedret underveis, samtidig som det faktiske antall leveringspunkter for marint avfall økte som følge av direkte kontakt og bistand til avfallsselskapene.

NRKs plast-aksjon ble lansert i januar og effekten av TV-serien *Planet Plast* på både digitale og analoge flater ble langt større enn forventet. Avfall Norge mente at dette trykket skapte økt behov for informasjon og oppfølging av avfallsbransjen. Ulike fremgangsmåter ble vurdert og det ble besluttet at direkte kontakt

med alle selskapene som hadde svart positivt til oppropet og de selskap som var synlige på sortere.no men ikke svart på oppropet. Fem

---

«Avfall Norge skulle ha jobbet mot samarbeidspartnerne og andre aktører og heller stille krav enn å åpne øynene til avfallsbransjen»

---

av Avfall Norges ansatte ringte til sammen 59 selskaper med følgende budskap:

- Distriktskontorene til NRK er nå på banen i tillegg til programmet Planet plast som sendes én gang i uken frem til Strandryddeuken. Nå har dere muligheten til å få dekning. Vær frempå og ta kontakt med NRK.
- Distriktskontorene legger vekt på herreløst avfall og ikke bare marint. Det vil bli ryddeaksjoner overalt. Vil dere ta imot herreløst avfall gratis?
- Vær proaktive, tilby tjenetstene deres og unngå negativ omtale.

Evalueringen viser at det var riktig overfor medlemmene å ta direkte kontakt per telefon. Uttalelser som «Vi tenkte at dette gjelder kun strand og sjø, noe som ikke påvirker oss. Vi håndterer ikke marint avfall. Telefonoppringningen fra dere var veldig bra, kjempenyttig. Vi forstod at vi måtte delta.» og «Vi ble oppringt av Avfall Norge, noe som vi opplevde som veldig positivt.» viser at NRK skapte økt behov for informasjon blant avfallsselskapene.

INITIATIVTAKER – SAMLE BRANSJEN

Avfall Norge andre rolle var å være initiativtaker for å samle bransjen. I dette lå et klart uttrykt ønske om at bransjeorganisasjoner som KS Bedrift, Norsk Industri og Maskinentreprenørenes Forening (MEF) og Avfall Norge må samarbeide slik at en samlet avfallsbransje tar ansvar overfor de voksende utfordringer med forsøpling og plast i havet. Videre ville Avfall Norge også ha en samlet medlemsmasse (altså egne medlemmer) med seg på laget når NRK ønsket å sette fokus på Plast i havet.

Avfall Norge ønsket å samle bransjen både i ord og handling, andre naturlige samarbeidspartnere var Loop og Hold Norge Rent. Det vurderes om det var et behov for et samarbeid om å samle avfallsbransjen og om Avfall Norge kunne ha inngått samarbeid med flere aktører.

Initiativtaker

Samle bransjen og initiere til samarbeid med andre bransjeorganisasjoner.

Avfallsselskaper som svarte positivt på oppropet.

Avfallsselskap som var med, men ikke medlemmer hos Avfall Norge.

Avfallsselskap som var synlig på ryddeportalen.no, men ikke svart på oppropet.

Mulige samarbeidspartnere hvor Avfall Norge ikke initierte til samarbeid.

Funn fra evaluering

Avfall Norge sendte oppropet om å delta i Strandryddeuken til 134 mailmottakere, som representerte 116 selskaper (korrigert for konsernstrukturer og flere e-poster til samme selskap). Ved første gjennomgang virker det som om de oppnådde en høy svarprosent på oppropet sitt. Ved nærmere undersøkelser viser det seg at kun 15% av de e-postadressene som Avfall Norge benyttet til utsending, er å finne igjen på listen over

selskapene som svarte positivt på oppropet. De øvrige registrerte e-postadressene, totalt 53, i oversikten over avfallsselskaper som ville delta på strandryddeuken, var nye. Det vurderes til at dette kan ha to hovedårsaker, det kan være at opprop-skjemaet ble videresendt internt i selskapet eller at selskapene meldte seg på gjennom opprop sendt av en av samarbeidspartnerne. Det er verdt å merke seg at adressene til

kun tre av de 61 utsendte e-postene var å finne igjen på listen over de registrerte. Dette kan blant annet begrunnes med at e-posten ble videresendt internt i selskapet eller at selskapene i større grad ble rekruttert av de andre bransjeorganisasjonene..

Det viser seg at Avfall Norge var i kontakt med 85 selskap/medlemmer i forbindelse med Strandryddeuken, og 71 av disse var aktivt deltakende.

Undersøkelser viser at fem interkommunale avfallsselskap og en frittstående kommune og en oversikt over kommuner og interkommunale selskap som hadde mobile/tidsavgrensede mottak uten at Avfall Norge hadde opplysninger om dette underveis i arbeidet. Opplysninger om mobile mottak er ikke nødvendigvis fanget opp av Avfall Norge eller sortere.no. Disse mottakene kan derfor være uregistrerte hos Avfall Norge og derfor ikke en del av evalueringen.

Det var Avfall Norge som initierte å ringe

medlemmer som både hadde svart ja og de som ikke hadde svart på oppropet men stod oppført på ryddeportalen.no. Det var totalt 14 selskap/kommuner som var synlige på ryddeportalen.no men som ikke hadde svart på oppropet, totalt ble 68 selskap oppringt. Telefonoppringningene engasjerte ytterligere 17 selskap, alle medlemmer av Avfall Norge.

Avfall Norge hadde i utgangspunktet ikke et tett samarbeid med NRK eller Coop, men hadde gjennom hele perioden tett samarbeid med HNR og Loop. Samarbeidet var rettet mot tekniske løsninger og praktisk tilrettelegging for både rydding og avfallshåndtering. Med tiden fikk Avfall Norge noe tettere dialog med NRK og COOP. Sparebank 1 og Finn ble ikke kontaktet av Avfall Norge. Videre benyttet ikke Avfall Norge muligheten til å inngå et systematisk samarbeid med Hold Midt-Norge rent, som består av elleve avfallsselskaper.

Initiativtaker

Samle bransjen og initiere til samarbeid med andre bransjeorganisasjoner.

Avfallsselskaper som svarte positivt på oppropet.

53 stk

Avfallsselskap som var med, men ikke medlemmer hos Avfall Norge.

8 stk

Avfallsselskap som var synlig på ryddeportalen.no, men ikke svart på oppropet.

8 stk

Mulige samarbeidspartnere hvor Avfall Norge ikke initierte til samarbeid.

3 stk

INFORMASJONSFORMIDLER – VISE HANDLINGSROMMET

Avfall Norges tredje utgangspunkt var at avfallsbransjen trengte (mer) informasjon om det handlingsrommet som hvert enkelt selskap hadde. De hadde en antagelse om at flere avfallsselskap ikke kjente til refusjonsordningen som forvaltes av Hold Norge Rent. Med NRK i bildet og muligheten for at dugnaden ville bli større enn noensinne, mente Avfall Norge at behovet for informasjon blant medlemmene deres var stort. Gjennom evalueringen skal det stadfestes om Avfall Norges antagelser er riktige. Videre vurderes det om utgitt informasjon har vært nyttig for selskapene, om mengde og timing har truffet riktig og hvordan bruken av de ulike kanalene opplevdes av utvalget. Et annet viktig punkt som måtte utforskes var selskapenes kjennskap til refusjonsordningen.

Informasjonsformidler

Gi relevant informasjon og vise handlingsrommet til medlemmene

Nyttigheten av utgitt informasjon

Kanaler og mengde informasjon

Timing og mengde informasjon

Kjennskap til refusjonsordningen

Funn fra evalueringen

Det viser seg at graden av opplevd nytthet blant respondentene henger sammen med grad av erfaring med marint avfall. I tillegg til at respondentene skiller mellom nytthet og gjøre bruk av tilgjengelig informasjon, noe som underbygges av utsagn som «Det ikke slik at vi ikke bruker informasjonen sendt fra Avfall Norge, den er til nytte men vi har etablerte rutiner og ordninger som fører til at vi ikke bruker all informasjon vi får». Det viser seg at hele 68,3% av respondentene mener at informasjonen fra Avfall Norge var nyttig til svært nyttig.

Videre var utsagn som «Vi har fått mye informasjon, noe som rustet oss uerfarne til å

gjøre en bedre jobb», «Informasjon fra Avfall Norge har vært veldig viktig og nyttig, alle påminnelser om at ting må skje har kommet derfra», «timingen ble feil» og «Vi ønsker informasjon i god tid i forveien» systematisert inne i ulike kategoriene som avdekker respondentenes opplevelse av timing og mengde informasjon. Her ble utsagnene videre delt inn i to kategorier, den ene omhandler timingen og den andre mengde. Selv om flertallet opplever at informasjonen var nyttig, sier 18,4% at informasjonen kom for sent. Hovedårsaken til at de er misfornøyd med timingen er at det ble for knapp tid til å benytte seg av informasjonen, dette underbygges av utsagn som «Hadde vi fått vite det på

et tidligere tidspunkt, kunne vi ha fått til et større arrangement». Det kan vurderes til at informasjonen var ønskelig, men behovet ble dekket for sent. Ser man på mengde informasjon finner man at 32,7% var fornøyd med mengde informasjon gitt fra Avfall Norge, her har man lagt sammen utsagn som «Det er ikke store peset å drive dette hvis man vil og informasjonen fra Avfall Norge har gjort det enklere» og «NRK fikk god dekning og dere forberedte oss bra på det».

Som informasjonsformidler benyttet Avfall Norge seg av e-post utsendelser, Facebook, direkte kontakt via telefon og publisering på avfallnorge.no. Uttalelser som «Informasjon via nett har gått meg hus forbi, men telefonoppringningen var meget bra», «Det ble mye støy, altfor mange kanaler. Men sosiale medier er vel et nødvendig onde» og «Jeg foretrekker e-post, det er lettere å finne tilbake til tidligere informasjon enn for eksempel på Facebook». Det vurderes om det var riktig bruk av de kanalene som ble brukt, og at informasjonen kom frem til mottakerne. Her er det sett nærmere på utsagn som viser misnøye til bruk av kanaler

---

«Informasjon fra Avfall Norge har vært veldig viktig og nyttig, alle påminnelser om at ting må skje har kommet derfra»

---

og at informasjonen opplevdes som støy, det er 28,6% av respondentene som sier seg enig i utsagnene ovenfor.

For å avdekke respondentenes kjennskap til refusjonsordningen er utsagn som viser til utfordringer med aksjonskoder, usikkerhet om hva refusjonsordningen dekker og hva som må til for å kunne søke refusjon brukt for å få et mest mulig helhetlig bilde av kunnskapen om ordningen. Utsagn som «Vi har fått midler til håndtering av marint avfall, så dette skaper problemer», «Selskap XX må fast ta imot marint avfall og da bruke refusjonsordningen», «Vi kjører etter tilskuddet fra MDIR. Dobbel bokføring av refusjon - skjer dette?» og «Dette med refusjonsordningen, hvis vi hadde sendt container til et lag med dykkere, så blir containeren dekket, men hva med dykkerne?». Det viser seg at 63,3% hadde varierende kjennskap til refusjonsordningen.

Informasjonsformidler	Gi relevant informasjon og vise handlingsrommet til medlemmene	
Nyttigheten av utgitt informasjon		68,3%
Timing og mengde informasjon	Informasjonen kom for sent	18,4%
	Fornøyd med mengde informasjon	16,3%
Kanaler og mengde informasjon	For mange kanaler	12,2%
	Misfornøyd med mengde informasjon	16,3%
Kjennskap til refusjonsordningen		63,3%

KRISE-KOMMUNIKATØR – UNNGÅ AVFALL PÅ AVVEIE

Utgangspunktet for rollen som Krise-kommunikatør var et ønske om at avfallsbransjen skulle fremstå som en bransje som tok ansvar og at ingen strandryddere skulle oppleve at innsamlet avfall ikke kunne leveres eller hentes. Fra tidligere erfaringer visste Avfall Norge at innsamlet avfall under slike aksjoner kan komme på avveie og de var bekymret for økt sannsynlighet for at dette ville inntreffe da årets aksjon kunne bli større enn noensinne.

Avfall Norge hadde en oppfatning om at flere avfallsselskaper kunne nekte å ta imot marint avfall (ref. rollen som øyeåpner), noe som kunne føre til negativ presse især da NRK var på banen og fremmet strandrydding måneden frem til selve Strandryddeuken. Avfall Norge mente at frykten for negativ omtale var reell, noe som kunne skade bransjens omdømme, og fremmet derav budskapet om en positiv opplevelse for de frivillige fra plukking til innlevering av avfall.

Krise-Kommunikatør

Motvirke negativ omtale og unngå avfall på avveie

Positiv holdning til å ta imot marint avfall

Bekymring for avfall på avveie

Fokus på positiv opplevelse for rydderne

Nektet å ta imot avfall

Funn fra evalueringen

Som nevnt tidligere er alle intervjuobjektene aktivt deltakende under Strandryddeuken 2018, og under intervjuene var det ingen som fremmet en negativ holdning til å ta imot marint avfall. Under evalueringen kom man fram til at det er hensiktsmessig å vise til hvor mange respondenter som gjennom ulike uttalelser viser en positiv holdning til å ta imot marint avfall. Her har man kategorisert utsagn som «Vi er veldig fornøyd med den frivillige innsatsen», «Det ville være galt om ikke renovasjonsselskapene engasjerer seg» og «Vi vil heller ha en bra løsning og tilby gratis innlevering» som positiv holdning til å ta imot

marint avfall. Det viser seg at ingen har uttalt seg negativt og 44,9% har uoppfordret uttalt at de (selskapet) har en positiv innstilling.

Under intervjuene fremkom det at flere strandryddeaksjoner er organisert slik at innsamlet avfall blir hentet på stranden. Det er bygget mange gode lokale systemer som i sum gir et trygt og bra tilbud til strandryddere, hvor avfallsselskapene er rutinerte i både innhenting og håndtering av marint avfall.

Videre har man vurdert hvor opptatt avfallsselskapene er av at de frivillige skal få

en positiv opplevelse. Utsagn som «Vi brukte mye tid på å finne ut hva man skal gjøre, tenk da på de frivillige», «Det må være lett for rydderne, de er ikke forskere, la dem føle at de har gjort en god jobb. Dropp å blande forskning med dugnadsånden. Dere må kutte ut funn skjemaene på ryddeportalen.no, og heller skape en positiv opplevelse.» viser at selskapene tenker på de frivilliges helhetlige opplevelse og ikke kun på innleveringen av avfallet. Det er 26,5% av respondentene som har lignende uttalelser.

Uttalelser som «Vi ønsker å styre innsamling etc lokalt, og ikke ha en person i Oslo som skal styre våre rutiner», «Avfall Norge bør legge til rette for at det finnes nasjonale løsninger. Men har ikke noe å bidra med lokalt.», viser et ønske og behov for en høy grad av lokal styring og kontroll.

Noe som Avfall Norge fryktet var mye innsamlet avfall på avveie, og under Strandryddeuken brukte de slagordet – Ryddeaksjonen er ikke ferdig før avfallet er håndtert i sine kommunikasjonskanaler, noe

Positiv holdning til å ta imot marint avfall.	44,9%
Fokus på positiv opplevelse for rydderne.	26,5%
Bekymring for avfall på avveie.	32,7%
Nektet å ta imot marint avfall.	0%

Det å få levert innsamlet avfall viser seg å være et komplisert puslespill, hvor det legges inn mye ressurser for å få ordninger til å fungere. I

«Årets aksjon har vært kjempefin, folk snakker mye om den. Vi får mange gode tilbakemeldinger. Det er holdningsendring på gang, forsøpling er ikke lenger greit.»

---

som også ble plukket opp og brukt av Hold Norge Rent. Det er hensiktsmessig å se om avfallsselskapene delte denne bekymringen, dermed er utsagn som «Vi følte at vi skulle få flest mulig til å rydde, men hvor ble det av ansvarliggjøring?», «Hvordan kan vi få oversikten over ryddere som ikke kontakter oss for levering?» og «Vi vil at våre kunder skal kontakte oss, ikke en koordinator. Vi må vite hvor mye som skal hentes og fra hvor» brukt i kategoriseringen. Det viser seg at 32,7% ytret bekymring under intervjuene.

POLITISK AKTØR – BYGGE GRUNNLAG FOR VIDERE ARBEID

Den siste rollen som Avfall Norge vurderte som nødvendig og som kan vokse over tid, er rollen som politisk aktør. Hensikten med denne rollen er å bruke erfaringer fra Strandryddeuken som brekkstang for videre arbeid med Marin renovasjonsordning.

Håndtering av Herreløst avfall deriblant marint avfall har per dags dato ikke en fast finansieringsordning og slik det er i dag har ikke avfallsselskap hjemmel i lowerket til å ta imot eller håndtere herreløst avfall uten å ta betalt.

Refusjonsordningen for marint avfall er finansiert av Miljødirektoratet og administreres av Hold Norge Rent, og ordningen har tydelige krav som må fylles for å kunne søke refusjon. En viktig forutsetning for å få refusjon er at opplysningene om strandryddeaksjonen er lagt inn i ryddeportalen.no. Ordningen har hatt en avgjørende rolle i håndtering av herreløst marint avfall, da avfallsselskapene nå kan ta imot uten å gå imot lowerket.

Noen avfallsselskaper har inngått regionale samarbeid, som for eksempel Hordaland, Hold-Midt-Norge-Rent og i Finnmark, hvor de får direkte tilskudd fra Miljødirektoratet til deres lokale ordninger. Disse midlene har ingen forbindelse med refusjonsordningen og berører derfor ikke midlene som tildeles refusjonsordningen.

For å kunne avdekke behovet for tydelig aktør som er politisk operativ til å få på plass en ordning som gir nasjonale føringer på praksis, struktur og finansiering, har man sett nærmere på hvilke utfordringer avfallsselskapene møter ved dagens refusjonsordning, hvorvidt det er ønskelig med en nasjonal men fleksibel struktur på håndtering av marint avfall og om respondentene ser på Avfall Norge som naturlig leder av et slikt arbeide.

Politisk aktør

Bruke erfaringer fra Strandryddeuken som brekkstang for videre arbeid med marin renovasjonsordning

Utfordringer med dagens refusjonsordning

Forståelsen av begrepet marin renovasjonsordning

Ønske om en felles nasjonal struktur med fleksibilitet

Avfall Norge skal lede arbeidet om en nasjonal marin refusjonsordning

Utfordringer med dagens refusjonsordning	44,9%
Ønske om en felles nasjonal struktur med fleksibilitet	32,7%
Avfall Norge skal lede arbeidet om en nasjonal marin refusjonsordning	46,9%

Funn fra evalueringen

Avfall Norge bruker aktivt begrepet marin renovasjonsordning i sine politiske innlegg og argumenter. Gjennom evalueringen er det ønskelig å avklare om avfallsselskapene har den samme forståelsen av begrepet. Under dybdeintervjuene er følgende spørsmål stilt:

- Hva legger du i begrepet marin renovasjonsordning?
- Har du noen tanker om hvordan en marin renovasjonsordning bør være?

93,3 % respondentene forbinder begrepet marin renovasjonsordning med en ordning som omhandler levering, henting og håndtering av marint avfall. Videre bygger utsagnene deres opp under dette når de beskriver hvordan en marin renovasjonsordning bør være. Herunder finner man utsagn som «Marin renovasjonsordning må være bygget på dugnad!», «Marin renovasjonsordning handler om å bli kvitt avfallet på en god måte.» og «Må være lokal. Med god forankring og samarbeid med lokale avfallsselskap.»

Utsagn som «refusjonsordningen skaper ikke forutsigbarhet eller sikkerhet», «Aksjonskode fungerte fryktelig dårlig. Vi har fått inn utrolig lite, skal vi gidde å søke refusjonsordning» og «Refusjonsordningen er ingen garanti, den har et tak som gir prosentvis avkorting når

taket er nådd» gir innsyn i hvilke utfordringer avfallsselskapene møter med dagens refusjonsordning. Av respondentene er det 44,9% som har lignende uttalelser.

Under intervjuene var det flere respondenter som uttrykte et ønske om å få på plass en nasjonal ordninger med mulighet for lokale tilpasninger. Dette kom frem i uttalelser som «Utifra min erfaring her nå, så tror jeg kanskje det handler litt om å samle alle aktører under en fane. Det blir viktig i årene fremover. Løsningene forblir lokale under en ordning» og «Bransjen trenger en klar og tydelig profil som alle kan samles om. Det må gjøres enklere». Det viser seg at 32,7% av respondentene uttrykte dette ønsket under intervjuene.

Videre var det flere som hadde definert en rolle for Avfall Norge, en som leder an på nasjonalt nivå. Uttalelser som «Avfall Norge burde lobbyere for statlig ordning med midler som kan puttes inn i et budsjett, i tillegg til en garanti for inndekning av utgifter.», «Synes det ville vært fantastisk hvis Avfall Norge kan ta en rolle på marint avfall.» og «Med tanke på herreløst avfall generelt så må Avfall Norge engasjere seg i de politiske miljøer.» 46,9% av respondentene støtter Avfall Norge som en aktør på nasjonalt plan med lignende uttalelser.

Behovsanalyse av Avfall Norges fem roller

Evalueringen har hatt til hensikt å avdekke om det var behov for rollene som Avfall Norge inntok før, under og etter Strandryddeuken 2018. Først kartlegges graden av behov, deretter vurderes det om hensikten med de ulike rollene er oppnådd.

BEHOVET FOR ØYEÅPNEREN

Evaluering peker i retning av at bransjen allerede hadde åpne øyne og at bransjens avfallsporster stort sett var åpne for marint avfall. Evaluering viser at det opprinnelige behovet for å åpne øynene var mindre enn forutsatt, dog vokste behovet i takt med NRKs suksess med å sette Planet plast på agendaen. Evaluering viser at det var behov for en øyeåpner - ikke for å åpne avfallsporstene, men for å takle oppmerksomheten og engasjementet som NRK skapte.

Mange IKS hadde valgt å ikke legge inn data fordi det ikke passet inn i formatet på sortere.no eller ryddeportalen. Det var altså flere åpner avfallsporster (ved oppstarten av Avfall Norges engasjement på marint avfall) enn det ryddeportalen.no viste. Slik at realiteten var mer positiv enn det ryddeportalen.no tilsa.

Ringerundene Avfall Norge gjennomførte gav både medlemmene til Avfall Norge og Avfall Norge gjensidig kunnskapsoppbygging og lettere kommunikasjon. Det kan være grunn til å tro at øynene også ble åpnet i Avfall Norge for det lokalt sterke engasjement og innsats som blir lagt ned i de interkommunale selskap og kommuner i forbindelse med strandrydding og marint avfall.

Det taes høyde for at det ikke finnes data på avfallsselskaperenes holdning til å ta imot marint avfall før Avfall Norge begynte sitt arbeid i rollen som øyeåpner. Alle intervjuobjektene er selskap som allerede har svart positivt på oppropet og vært aktiv deltakende under Strandryddeuken 2018, og har allerede åpnet portene sine for marint avfall. Det kan hende at det fantes et behov for denne rollen eller at behovet var større enn det datagrunnlaget tilsier.

Vår oppfatningen er at det var et behov for rollen som øyeåpner for å være proaktiv overfor NRK og den store oppmerksomheten Planet Plast medførte og sikre åpne avfallsporster

Vår oppfatning er at Avfall Norge oppnådde å dekke behovet for å være øyeåpner.

Det var et behov for øyeåpneren
Formålet med rollen ble oppnådd

I hvilken grad var det behov for rollen
I hvilken grad ble formålet oppnådd

BEHOVET FOR INITIATIVTAKEREN

Det var 71 selskaper som deltok i Strandryddeuken, hvorav 70 av disse selskapene er medlemmer av Avfall Norge. Det viser seg at det er fem interkommunale selskap, samt en kommune, som ikke har deltatt. Det er ikke foretatt en negativ kontrollsjekk, slik at det kan være enkelte selskaper som ikke er registrert under evalueringsarbeidet.

Evalueringen har ikke hatt fokus på samarbeidet med de andre bransje-foreningene. Alle deltakende avfallsselskaper utenom ett er alle medlemmer av Avfall Norge, Hvis man går utifra at oppdraget som Avfall Norge tok for å samle bransjen gjelder avfallsselskapene, ble dette oppfylt gjennom Avfall Norges egne medlemmer. Det var mer hensiktsmessig for Avfall Norge å bistå selskapene å gjøre jobben der ute i felt, enn å få interesseorganisasjoner i Oslo til å samarbeide. Derav ble det valgt at evalueringen skulle fokuseres på avfallsselskapene og deres opplevelse og ikke bransjeorganisasjonene.

Vår oppfatning er at det var et middels behov for å være initiativtaker for å samle bransjen - når man med bransjen mener avfallsselskapene. Disse selskapene var allerede samlet i Avfall Norge, behovet var heller å samle avfallsselskapene omkring en viktig oppgave som marin forsøpling. Det evalueringen ikke viser er om selskapene som deltok under Strandryddeuken kun ble rekruttert av Avfall Norge alene, eller om effekten av å ha initiert til samarbeid har skapt større oppslutning enn det Avfall Norge hadde klart selv.

Samtidig vurderes det som positivt å utvikle tette og gode relasjoner til samarbeidende interesseorganisasjoner som KS Bedrift, Norsk Industri og MEF som alle bidro underveis i samarbeidet.

Avfall Norge sendte oppropet til 59% av sine medlemmer, det har ikke blitt redegjort for grunnlaget for denne beslutningen. Ved å utelate en medlemsmasse på i sin utsendelse stilles det spørsmål om Avfall Norge med sitt initiativ kun tenkte samarbeid med andre bransjeorganisasjoner og ikke så potensialet i sin egen medlemsmasse utover de typiske kommunale og private avfallsselskapene.

Da det eksisterer uklarhet om samarbeidspartnersnes bidrag og hvem som rekrutterte de fleste av avfallsselskapene som deltok, blir graden av behovet vurdert til middels.

Vi konkluderer med at Avfall Norge burde ha appellert til egne medlemmer i større grad, og slik oppnådd et større nedslagsfelt blant medlemmene sine. Avfall Norge benyttet seg ikke potensialet fullt i sin egen medlemsmasse. Det anbefales at at dette potensialet vurderes nærmere i andre prosjekter og videre arbeid.

Det var et behov for initiativtakeren
Formålet med rollen ble oppnådd

BEHOVET FOR EN KRISE-KOMMUNIKATØR

Utgangspunktet til evalueringen er at det er et kontinuerlig behov for å bygge bransjens omdømme, og å motvirke negativ omtale blir en naturlig del av omdømmebygging. Men dette behovet ble i også ivaretatt av kompetente og flinke lokale kommunikasjonsansatte, slik at behovet for Avfall Norge på nasjonalt nivå var mindre enn forutsatt. Videre er det viktig å bemerke at en proaktiv tilnærming skaper bedre effekt enn den reaktive tilnærmingen. Avfall Norges proaktive tilnærming vurderes til å være et riktig valg uavhengig av i hvilken grad det var behov for krisekommunikasjon.

Avfall Norge hadde også en reaktiv tilnærming til de saker som kom i media i etterkant. Organisasjonen reagerte med uttalelser og deltakelse i de medier som ble ansett som mest effektive. Sakene som skapte medieoppslag kunne ha bli fanget opp av Avfall Norge på et tidligere stadium, og det kan være flere årsaker til dette. En av årsakene som kom frem var at avfallsselskapet kontaktet Hold Norge Rent for assistanse. Det at medlemmene i slike tilfeller kontakter andre organisasjoner kan ha en sammenheng med Avfall Norges kommunikasjon som ikke er tydelig nok i hva de kan bidra med og hva medlemmer kan forvente av dem.

Avfallsselskapene selv var opptatt av å unngå både negativ omtale og avfall på aweie. Samtidig som bortimot 45% av respondentene uttrykte en positiv holdning til å ta imot marint avfall, og disse selskapene med sine mottak dekket hele Norge. Da ingen selskap nektet å

ta imot marint avfall, vurderes det til at den var i mindre grad behov for den proaktive tilnærmingen.

Avfall Norge opplyser at det kun var ett selskap som etter kontakt med Avfall Norge ikke ville delta i strandryddeuken. (dette selskapet fikk forøvrig negativt medieoppslag om at en mor måtte betale for å levere strandsøppel. Selskapet omgjorde sin avgjørelse og ble positive).

Videre viser det seg at at det var minst 10-15 IKS/kommuner som var i områder med lite eller ikke noe engasjement. Dette var hovedsakelig i innlandet som, i mange tilfeller, oppfatter at marin forsøpling kun er et saltvannsproblem. Det ble heller ikke noen krise knyttet det dette fåtall av kommuner/IKS som ikke deltok.

Behovet for å averge at en negativ omtale vokser seg større var tilstede, og de få tilfellene som oppstod ble håndtert effektivt. Det vurderes til at det var i større grad behov for den reaktive tilnærmingen.

Formålet med denne rollen vurderes derav til dekket.

Det var et behov for krise-kommunikatøren
Formålet med rollen ble oppnådd

I hvilken grad var det behov for rollen
I hvilken grad ble formålet oppnådd

BEHOVET FOR EN POLITISK AKTØR

De selskapene og kontaktpersonene som har vært med i evaluering (71 selskaper) er alle lokale aktører og det er forventet at deres fokus er på lokale ordninger. Deres utfordringer ligger på kronglete ryddeportaler, mye jobb med dugnadsorganisering og lite tonnasje, mange som mener mye om strandrydding og uklare grensesnitt og roller mot eiere/kommuner.

Dersom vi trekker ut essensen fra de få aktørene som er nasjonale, samt de største og tyngste interkommunale selskapene, så finner vi i evalueringen at Avfall Norge bør jobbe med strukturelle utfordringer. det vil si hvem er egentlig herren til det herreløse avfallet og hvordan skal en fremtidig finansieringsordning skal være. Og i hvilken grad kan man åpne opp for offentlig anbud innenfor marin forsøpling og strandrydding? En slik ordning opplyses at må være fleksibel nok til at den kan tilpasses lokale ordninger.

Det viser seg at Avfall Norge har to parallelle roller som politisk aktør.

- Det forventes at organisasjonen setter fokus på å forenkle de prosesser som er styrt 'fra Oslo' - dvs ryddeportalen.no/ refusjonsordningen og samtidig hjelpe IKSene til å finne gode prosesser som avklarer lokale roller.
- Den andre rollen som fremkommer er at det forventes at Avfall Norge arbeider på nasjonalt nivå og ikke har fokus på lokale strandryddeopplegg. På det nasjonale

nivå så er det behov for å skape trygge rammer gjennom at det etableres finansieringsordninger for marint avfall og herreløst avfall.

Det er verdt å merke seg at det avdekkes gjennom evalueringen at bruken av ordet 'renovasjonsordning' blir oppfattet som 'strandryddeordning', mens begrepet 'marin finansieringsordning' oppfattes som en nasjonal ordning for både penger og struktur. Marin finansieringsordning fremstår som et tydeligere politisk begrep og vil kunne gjøre det enklere å kommunisere organisasjonens tiltak til Avfall Norges medlemmer.

Vi vurderer at det er et betydelig behov for at Avfall Norge tar en rolle som politisk aktør på nasjonalt nivå. Dette mener vi må bygge på solid erfaring og kunnskap fra avfallsbransjen slik at det er avfallsbransjen som kan være positiv premissgiver for fremtidig håndtering av marint avfall, forsøpling og tilhørende oppryddinger. Behovet er ikke tilfredsstilt nå og slike prosesser tar lang tid. Vi erfarer at Avfall Norge er i ferd med å utforme denne rollen nå, derav vurderes det til at formålet vil oppnås over lengre tid.

Det var et behov for den politiske aktøren
Formålet med rollen ble oppnådd

Anbefalte oppgaver for Avfall Norge

Gjennom en behovsanalyse har rollene som Avfall Norge selv mener var viktige og riktige blitt vurdert, videre har man konkludert om formålet til de fem rollene ble oppnådd. Basert på data som er innhentet og vurderinger gjort i forrige kapittel ser vi nærmere på hvilke oppgaver respondentene ønsker at Avfall Norge skal gjennomføre. Vi oppfatter at respondentene var fornøyd med de rollene som Avfall Norge valgte og at disse gjennomgående oppleves som godt håndtert. Behovene, som la grunnlaget for rollene, ble endret underveis. Og det fremkommer nye behov med tilhørende oppgaver.

Allerede i oktober 2017 begynte Avfall Norge sine vurderinger, det var første gang de skulle innta en mer aktiv rolle under Strandryddeuken. Ledelsen satte noen tydelige mål for deltakelsen før dette ble gitt videre til leder for team marint avfall og forsøpling.

Det bemerkes at oppgavene for å nå de tiltenkte målene ble endret underveis, forårsaket av at oppmerksomheten rundt aksjonen økte over tid. Samtidig som det ble et skifte i fokus fra plast i havet til forsøpling over alt. Avfall Norges tilpasset oppgavene i takt med endringene i fokus og engasjement.

Evalueringen viser at Avfall Norge vil måtte være forberedt på

- å ta en viktig rolle overfor avfallsselskapene. Denne rollen innebærer at Avfall Norge må legge til rette for at avfallsselskapene må sette tydelige rammer for lokale aktiviteter og at det må tilbys gode løsninger.
- å ta en rolle overfor nasjonale myndigheter slik at det blir etablert finansieringsordninger
- å ta en viktig rolle overfor store nasjonale aktører som vil bidra til rydding slik at det ikke blir kaos og altfor mange kokker. I denne koordinerende rollen er det behov for et fokus hvor aktører kan bidra gjennom hele året og at det er fokus utover marin forsøpling.

Evalueringen viser til tre hovedoppgaver som Avfall Norge bør vurdere i sitt videre arbeid:

Skape trygghet

- for at interessene til avfallsbransjen blir ivaretatt
- for at avfallsbransjen er den som tilrettelegger og koordinerer

Motivere

- avfallsselskapene til å utnytte sin lokale kunnskap og sitt lokale nettverk
- avfallsselskapene til å ha rydding hele året, tilpasset lokale forutsetninger i geografi og klima

Forenkle

- redusere utfordringer som avfallsselskapene møter
- samordne nasjonale tiltak slik at forutsetningene for lokal aktivitet blir ivaretatt og nasjonale aktører får mest mulig igjen for sin innsats.

Basert på innspillene fra medlemmene i denne evalueringen finner tre viktige oppgaver for Avfall Norge knyttet til marint avfall og forsøpling. Disse tre oppgavene - skape trygghet, motivere og forenkle - anbefaler vi at tas til vurdering og kobles opp mot andre interessante funn som fremkommer i samtalen med medlemmene.

Andre interessante funn

Gjennom intervjuer og besvarelser på elektronisk spørreskjema er det notert opplysninger som tangerer evalueringens mandat, og som kan være av interesse for oppdragsgiver. Funnene er delt i to grupper. Den ene gruppen kan det gis eksakte opplysninger om andelen som mener akkurat det vi finner som funn, og den andre gruppen er en skjønsmessig vurdering av viktigheten av oppgitte opplysninger. Alle funn nevnt i dette avsnittet er vurdert som signifikante og viktige nok til at de bør fremkomme i denne evalueringen.

BEHOV FOR FAGGRUPPE MARIN FORSØPLING

Gjennom intervjuene fremkommer det at 69,7% av respondentene jobber aktivt med marin forsøpling og herreløst avfall. Utsagn som «Vi ønsker å delta i faggruppe/nettverk marin forsøpling» og «Vi burde ha en arena for å kunne dele erfaringer, holde workshops som kan gi nye ideer og løsninger», viser at det er behov for et felles samlingspunkt for dette fagområdet, som for eksempel en faggruppe eller tilsvarende.

Det fremkom ønske om å finne «best practice» for håndtering av marint avfall. Utsagn som

«Hva er beste praksis? Det er en jobb for Avfall Norge. Lage en praktisk konferanse om hva som skjer lokalt med det for øyet å finne beste praksis» og «Vi deltar gjerne på en best practice session og trolig også en faggruppe i Avfall Norge»,

Flere ønsket å dele sine erfaringer og få innspill på praktiske og strukturelle problemstillinger, og Avfall Norge blir sett på som aktøren som fasiliterer prosesser for å finne «best practice». Sammenlagt var det 34,7% av respondenten som uttrykte lignende ønsker.

HERREN TIL HERRELØST AVFALL

Under dybdeintervjuene evalueringen ble det spurt om hvem som bør være herren til det herreløse avfallet. 60% av respondentene mener at det er kommunene som må ta (få) ansvar for ALT herreløst avfall. Samtidig som de forteller at bildet egentlig er mer komplekst enn å gi ansvaret til en aktør, dette underbygges av uttalelser som «Det er vanskelig å svare på hvem er herren, muligens statens vegvesen langs veier og kommunen ellers i mange områder innad i kommunen. Det er samtidig mest naturlig at det er forsøpler, men det er ikke helt greit at det legges inn i renovasjonsgebyret heller.» Det

er flere lignende utsagn hvor respondentene resonnerer og uttrykker at det ikke er et enkelt valg.

Videre opplyser mange at de allerede gjør et godt stykke arbeid med herreløst avfall og flere opplever at de har ansvaret. Dette viser at det fremkommer et behov for å bistå selskapene med å gå opp disse grensene på lokalt plan, samt å jobbe frem finansieringsløsninger på nasjonalt nivå.

I en bisetning kan nevnes at flere mener «eierløst avfall» er det begrepet man bør innarbeide som det vanlige uttrykket

SAMMENBLANDING AV HOLD NORGE RENT OG AVFALL NORGE

Et signifikant funn er at flere respondenter blander Hold Norge Rent og Avfall Norge, det er en gjennomgående funn i de fleste intervjuene at rollen til Avfall Norge er utydelig og det ikke er et tydelig nok skille mellom Hold Norge Rent og Avfall Norge.

NORGE HOLD
AVFALL RENT

Grunnlaget for denne oppfatningen er svarene på spørsmålene:

- Hva kunne Avfall Norge gjort mer av for å forenkle hverdagen til avfallsselskapet?
- Nå som Strandryddeuken er over, hvilke innspill ønsker du å gi til Avfall Norge?

På begge disse spørsmålene finnes det svar som «Vi gikk tom for materialer. Vi hadde bestilt stor hansker i størrelse 11, men fikk størrelse 9. Kanskje dere skal ha flere hansker i større størrelser.», «Manuell registrering i ryddeportalen kan gjøres enklere, for dette tar tid.» og «Det er vanskelig å forholde seg til ryddeportalen og den ene måten å gjøre dette på. den viser ikke at det finnes forskjellig lokale ordninger.» Dette er ikke Avfall Norges

ansvarsområder eller mandat, og dette må tydelig kommuniseres. Det bemerkes at Avfall Norge i sin kommunikasjon adresserte ryddeportalen, refusjonsordningen og aksjonskoder, dette kan ha hatt en påvirkning på sammenblendingen av ansvarsområdene til Avfall Norge og Hold Norge Rent.

Resultatene på den systematiske kategoriseringen av uttalelser viser at 49% som adresserer HNR sine ansvarsområder når vi spør om forbedringspotensiale hos Avfall Norge. 70% av respondentene fikk spørsmålet – Hvem tror du arrangerer Strandryddeuken? og 20% mente at Avfall Norge enten var ansvarlig eller medansvarlig. Dette tyder på at det er behov for en tydeligere kommunikasjon med godt definerte ansvarsområder.

Noen konkrete funn som er signifikante

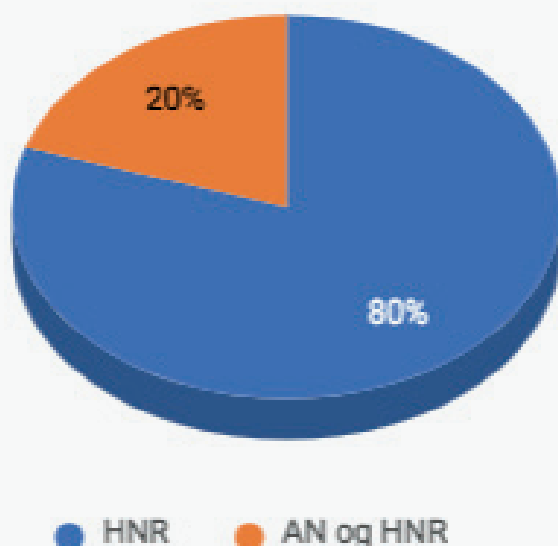
- 36,7% av respondentene opplever at kartgrunnlaget (ryddeportalen.no) som lite egnet for strandrydding over tid og uttrykker et ønske om at det tilpasses lokale ordninger og forenkler levering og henting av innsamlet søppel. En av respondentene bruker et langt mer detaljert kart som inneholder opplysninger om blant annet havstrømmer. Et ønske som ble delt av flere respondenter er et kart som gir nøyaktig koordinater på hvor innsamlet avfall er samlet slik at avfallsselskapene finner avfallet raskt og effektivt, samtidig som det sikrer at avfallet ikke kommer på avveie igjen.
- Ingen av respondentene ønsker en bestemt strandryddeordning å innrette seg etter. Dette grunnet ulike geografiske forhold i Norge og selskapenes forskjellige sammensetninger skaper behov for ulike løsninger.
- 38,8% av respondentene mener at Avfall Norges medvirkning under Strandryddeuken 2018 var overflødig og at de ikke hadde noen forventninger til organisasjonen.
- 36,7% av respondentene opplevde at det skapte forvirring med flere aktører på banen, og noen uttrykte at Avfall Norge skulle heller stille krav til andre aktører som kom på banen enn å drive med strandrydding.

«Det må være lett for rydderne, de er ikke forskere. La dem føle at de har gjort en god jobb. Dropp å blande forskning og dugnadsånden.»

Hvem tror du arrangerer Strandryddeuken

Evalueringen viser at Avfall Norge ikke er tydelig nok i sin rolle som medlemsorganisasjon, noe som skaper behov for interne og eksterne tiltak som skaper et sterkere skille til Hold Norge Rent og som kommuniserer hvordan organisasjonen jobber for medlemmenes interesser. Det fremkommer av evalueringen at Avfall Norge har muligheten til å spille en viktigere rolle som initiativtaker for å løse mange av utfordringene medlemmene opplever.

Våre anbefalinger for videre arbeid

Avfallsbransjens innsats, Avfall Norges innsats under strandryddeuken 2018 og NRKs Plastaksjon ble en stor suksess. Hold Norge Rent som eier av Strandryddeaksjonen rapporterer over 90 000 deltagere og avfallsbransjen vil trolig ta imot mer enn 3000 tonn søppel.

Det er et gjennomgående ønske at Avfall Norge engasjerer seg i fremtidige aksjoner. Vi finner videre at Avfall Norges medlemmer dekker mesteparten av avfallsbransjen slik at avfallsbransjen faktisk er samlet under Avfall Norges innsats. De få private aktørene som ikke er medlem i Avfall Norge har et godt forhold til de interkommunale avfallsselskapene og er således godt dekket.

Basert på intervjuene og de funn som er gjort, er et samarbeid med KS Bedrift, Norsk Industri og MEF et godt tiltak. Et slikt samarbeid på organisasjonsnivå vil kunne bidra til å skape bred forankring og forståelse. Når det gjelder å

samle avfallsbransjen har Avfall Norge et bredt og godt medlemsgrunnlag slik at man selv står i en god posisjon for å ivareta rollen som en samlende aktør.

Vår oppsummerende konklusjoner for de tiltak som bør iverksettes og håndteres av en medlemsorganisasjon som Avfall Norge er basert på tre sentrale oppgaver: skape trygghet, motivere og forenkle.

Innenfor disse tre oppgavene til Avfall Norge foreslår vi praktiske tiltak for å løfte Avfall Norge videre og imøtekomme tilbakemeldinger fra avfallsselskaper og medlemmer:

Skape trygghet

- etablere et aktivt CRM-system og bli kjent med medlemmenes behov
- Kjøre prosesser for IKS-ene slik at 'Rollerot for IKS as' unngås
- Bygge ordninger basert på lokal innsats og kunnskap.
- Ta tydelig ledelse i definisjon og opprydding av marint avfall
- Etablere en marin finansieringsordning (og ikke renovasjonsordning)

Forenkle

- Sette et tydelig skille mellom seg og Hold Norge Rent
- Bidra til at avfallsselskap og kommuner kan utforme og drifte lokale ordninger.
- Definere kommuner som ansvarlig for herreløst avfall og sørge for at staten betaler.
- Påvirke Hold Norge Rent til forenkling av ryddeportalen.no og bedre kartgrunnlag (eventuelt initiere prosesser for andre løsninger som dekker avfallsbransjen behov)
- Samordne nasjonale tiltak (Finn, COOP, Sparebank1, Hold Norge Rent osv)

Motivere

- Opprette faggruppe Marin forsøpling
- Skape arena for erfaringsutveksling, innovasjon og 'best practice'
- Avfall Norge må tydeliggjøre egen rolle og eget arbeid til medlemmene.
- Finne og dele gode historier

Utgangspunktet for evalueringen var de fem rollene Avfall Norge inntok i forbindelse med Strandryddeuken, gjennom en behovsanalyse ble behovet for hver enkel rolle gradert. Videre analyse og andre interessante funn viser andre oppgaver som Avfall Norge burde innta i sitt arbeid videre. Disse oppgavene er fordelt inn i roller som det anbefales Avfall Norge å vurdere, både i forhold til sine nye satsningsområder og fremtidige ryddeaksjoner.

NETTVERKSSTRATEG

- kjøre prosesser for IKS-ene slik at 'Rollerot for IKS as' unngås
- Bygge ordninger basert på lokal innsats og kunnskap.
- ta tydelig ledelse i definisjon og opprydning av marint avfall
- Opprette faggruppe Marin forsøpling
- Skape arena for erfaringsutveksling, innovasjon og 'best practice'

RELASJONSBYGGER

- etablere et aktivt CRM-system og bli kjent med medlemmenes behov
- AN må tydeliggjøre eget arbeid til medlemmene.
- Finne og dele gode historier

POLITISK AKTØR

- Etablere en marin finansieringsordning (og ikke renovasjonsordning) over tid
- Definere kommuner som ansvarlig for herreløst avfall og sørge for at staten betaler.
- Samordne nasjonale tiltak

LEDER

- Sette et tydelig skille mellom seg og HNR
- Lede samarbeidet mellom avfalls-selskap og kommuner slik at de kan utforme og drifte lokale ordninger.
- Påvirke HNR til forenkling av ryddeportalen og bedre kartgrunnlag

Vi finner at Avfallsbransjen er godt rustet til å være en aktiv part i marint avfall og forsøpling. Avfall Norge vil kunne legge til rette for ytterligere positivt fokus for medlemmene og vi anbefaler at de iverksettes prosesser for å lære og tilpasse i henhold til de anbefalinger medlemmene gir i denne evalueringen.

Avfallsselskap/medlemmer i utvalget

Asker kommune	Glør IKS
Bærum kommune	Hadeland og Ringerike Avfallsselskap AS
Esval Miljøpark KF	Horisont Miljøpark IKS
Follo Ren IKS	Midt-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap Valdres kommunale renovasjon IKS
Øvre Romerike Avfallsselskap IKS	Fortum Oslo Varme
Romerike Avfallsforedling IKS	Oslo kommune Renovasjonsetaten
Agder Renovasjon IKS	Hvaler Kommune
Lillesand og Birkenes Interkommunale Renovasjonsselskap IKS	MOVAR IKS, Solgård Avfallsplass
Renovasjonsselskapet for Farsund og Lyngdal AS	Sarpsborg kommune
Risør og Tvedestrand-regionens Avfallsselskap AS	Dalane Miljøverk IKS
Renovasjonsselskapet for Drammensregionen IKS	Haugaland Interkommunale Miljøverk IKS
Finnmark Miljøtjeneste AS Masternes Gjenvinning AS	IRS Miljø IKS
Øst-Finnmark Avfallsselskap	IVAR IKS
Fjellregionen Interkommunale Avfallsselskap	Ryfylke miljøverk iks
Sirkula IKS	Nordfjord miljøverk
Bergensområdet Interkommunale Renovasjonsselskap	Sogn Interkommunale Miljø- og avfallsselskap Sunnfjord Miljøverk IKS
Fjellvar AS	Ragn-Sells AS
Indre Hordaland Miljøverk IKS	Envina IKS
Nordhordaland og Gulen Interkommunale Renovasjonsselskap IKS	Fosen Renovasjon IKS
Sunnhordalands interkommunale Miljøverk Miljøsekskapet ÅRIM	Trondheim Renholdsverk AS
Bingsa Næring, Ålesund Kommune	Interkommunalt Renovasjonsselskap i Midt- og Aust-Telemark
Nordmøre Interkommunale Renovasjonsselskap	Kragerø kommune
Romsdalshalvøya interkommunale renovasjonsselskap IKS	Renovasjon i Grenland
Søre Sunnmøre Reinhaldsverk IKS	Perpetuum Mobile AS
Tafjord Kraftvarme	Remiks Miljøpark AS
Volda og Ørsta Reinhaldsverk IKS	Senja Avfall IKS
Lofoten Avfallsselskap IKS	Innherred Renovasjon IKS
Hålogaland Ressursselskap IKS	HAMOS Forvaltning IKS
Helgeland Avfallsforedling IKS	Midtre Namdal Avfallsselskap
Iris Salten IKS	Maren Miljøservice AS
Reno-Vest IKS	Avfall Sør
Søndre Helgeland Miljøverk IKS	Vesar (Vestfold Avfall og Ressurs AS)
Norsk Gjenvinning Norge AS	

Spørsmål stilt under intervjuene

SPØRSMÅL STILT UNDER TELEFONINTERVJU

- Hvem tror du arrangerer strandryddeuka?
- På en skala fra 1 - 6: Hvor nyttig har informasjonen fra AN vært for deg og din bedrift?
- På en skala fra 1-6: Hvor lett har det vært å få kontakt med AN?
- Hva kunne Avfall Norge gjort mer av for å forenkle hverdagen til avfallsselskapet? (i forbindelse med strandrydding)
- Noe mer du ønsker å tilføye?

SPØRSMÅL STILT UNDER DYBDEINTERVJU

- Hadde du noen forventninger til Avfall Norge i forbindelse med Strandryddeuken? I så fall hvilke og hvordan opplevde du da at AN møtte disse? Hvis ikke, hva er grunnen til at du ikke hadde noen forventninger?
- På en skala fra 1-6 hvor nyttig har informasjonen fra AN vært for deg og din bedrift?
- Avfall Norge har denne gangen forsøkt å ha en mer aktiv rolle under Strandryddeuken og delt ut informasjon som de oppfatter som nyttig, hva er dine tanker rundt dette ?
- På en skala fra 1-6: Hvor lett har det vært å få kontakt med AN ?
- Nå som Strandryddeuken er over, Hvilke innspill ønsker du å gi til Avfall Norge ?
- Hva legger du i begrepet marin renovasjonsordning ?
- Har du noen tanker om hvordan en marin renovasjonsordning bør være ?
- Hva legger du i begrepet marin finansieringsordning ?
- Har du noen tanker om hvordan en marin finansieringsordning bør være ?
- Hvem burde være herren til det herreløse avfallet? Kommunen/den som forsøpler/avfallsselskapene/produsentene (deres ansvar)/grunneier

Tittel: Avfall Norges roller før under og etter Strandryddeuken 2018.
Forfattere: Sveinar Kildal (Norscan Partners) og Anita D. Chawla (Eau de Kom)
Dato: 29. juni 2018
Prosjekt: Evaluering av Avfall Norges roller før, under og etter Strandryddeuken 2018
Prosjektleder: Anita D. Chawla
Støttet av: Plastreturs Miljøfond og Miljødirektoratet.